Het rimpeleffect van onderwijs-verandering

vvob education for development

Jaarverslag 2013

Inhoud

3 **Voorwoord**

4 **VVOB in Vlaanderen** (VAIS*)

8 **VVOB in het Zuiden**

10 **Cambodja: vruchten plukken van een sterk partnerschap** (DGD*)

12 **DR Congo: een effectieve verbetering van het onderwijs** (DGD*)

14 **Ecuador: werken aan uitdagingen en prioriteiten** (DGD*)

16 **Kenia: afsluiting na een periode van verandering** (DGD*)

18 **Rwanda: schoolmanagement en –leiderschap in middelbare scholen** (DGD*)

20 **Rwanda: coaching rond schoolleiderschap** (DfID*)

21 **Rwanda: gezamenlijk Belgisch TVET-programma** (DGD*)

22 **Suriname: enthousiasme over het lager onderwijs** (DGD*)

24 **Vietnam: leerkrachten en ouders werken hand in hand** (DGD*)

26 **Zambia: inspirerende innovaties in het onderwijs** (DGD*)

28 **Zambia: versterken van het onderwijs in gemeenschapsscholen** (EU*)

30 **Zimbabwe: naar kwaliteitsonderwijs en vermindering van de kwetsbaarheid** (DGD*)

32 **Zuid-Afrika: bouwen aan een vaardige samenleving** (DGD*)

34 **Financieel verslag**

36 **Verslag commissaris**

38 **Bestuursorganen van VVOB vzw in 2013**

39 **Colofon**

*CENTRALE DONOR

Voorwoord

Stefaan Van Mulders
VOORZITTER VVOB VZW,
ADMINISTRATEUR-GENERAAL
AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN

Beste lezer,

Het jaar 2013 zal in de bestuurskamers van VVOB herinnerd worden als een turbulent jaar. In het kielzog van de grote staatshervorming die een groot deel van het bestuurlijke apparaat, zowel federaal als gewestelijk zal treffen, heeft de discussie over de usurperende bevoegdheden haar schaduw geworpen over de dagelijkse werking van VVOB. Dat een deel van de bevoegdheid over ontwikkelingssamenwerking in aanmerking zou komen voor overheveling naar de gemeenschappen, was geen groot nieuws. Dat dit gepaard zou gaan met een budgettaire besparing, stond in de sterren geschreven. Maar het uitblijven van een concrete beslissing heeft gemaakt dat wij als bestuurders de grootste omzichtigheid aan de dag hebben moeten leggen en slechts op korte termijn hebben kunnen plannen. In elk geval werd de finale beslissing die de federale regering heeft genomen, met een zucht van opluchting vernomen; we kunnen op de eerder ingeslagen weg verder lopen.

De grote bezorgdheid blijft natuurlijk in hoeverre deze politieke beleidsdiscussies hun repercussies hebben op de programma's en de activiteiten zowel in het Zuiden als in het Noorden. Met enkele leden van de Raad van bestuur hebben we in het najaar een bezoek gebracht aan onze medewerkers in Suriname. De vaststellingen die we ter plaatse hebben gedaan, zijn klaar: de onduidelijkheid die zich bestuurlijk manifesteerde bij VVOB, heeft zich niet vertaald naar het terrein. Onze medewerkers in Suriname getuigen van een blijvende dynamiek, we onderhouden een duurzame alliantie met onze partners ter plekke en vooral blijven wij de programmatie inhoudelijk verder uitbouwen en vernieuwen. In casu maken wij de overstap naar het technisch en beroepsonderwijs en zetten we in op zorgcoördinatie in de scholen.

Deze confrontatie sterkt ons in onze overtuiging en in onze missie dat onderwijs een van de belangrijkste, ja de belangrijkste hefboom voor ontwikkeling is of kan zijn. Onderwijs leidt tot inkomensverhoging en economische groei, het verbetert de gezondheid van de inwoners, het leidt tot meer gelijkheid tussen man en vrouw, het leidt tot meer bewustwording over klimaatsverandering en het speelt een rol in vredesopbouw en het stimuleren van democratie. Vandaar blijft VVOB met veel kracht en overtuiging aandringen bij de komende federale en gemeenschapsregeringen dat onderwijs, met de nadruk op basisonderwijs, een meer prominente plaats zou innemen in het beleid rond ontwikkelings-samenwerking. Wij blijven dit met aandacht volgen!!

Veel leesplezier!

VVOB in Vlaanderen

De Noordwerking van VVOB heeft als doel het draagvlak voor een solidaire samenleving in Vlaanderen te vergroten. Al enkele jaren vormen het Scholenbanden- en het stageprogramma de kern van deze Noordwerking.

In 2012 werd beslist dit luik nog explicieter te richten op lerarenopleidingen. Dit vertaalde zich in 2013 naar een programma dat aansluit bij de noden van deze doelgroep en tegelijk een geïntegreerd geheel vormt met onze programma's in het Zuiden. We sloten ondertussen reeds structurele partnerschapsakkoorden af met diverse Vlaamse onderwijspartners rond het verlenen van technische assistentie aan VVOB bij de uitvoering van de programma's. Tegelijk engageren deze partners zich om ontwikkelingssamenwerking meer te integreren binnen hun internationaliseringsbeleid, Zuid-ervaringen aan te wenden voor draagvlakversterking, en mee te werken aan het nieuwe VVOB-programma waarbij ingezet wordt op de hefboomkracht van onderwijs voor meer gelijkheid in de samenleving.

Dit programma kreeg in de loop van 2013 geleidelijk aan vorm en na goedkeuring door DGD eind 2013 is er nu sinds 1 januari 2014 een volwaardig derde VVOB-programma gericht op draagvlakversterking in Vlaanderen.

Gelijke kansen op kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen, over al onze landen heen is de algemene doelstelling van VVOB en dus meteen ook de kern van het nieuwe programma, waaraan we met een tiental Vlaamse onderwijspartners zullen werken. Gelijke kansen in onderwijs is zowel in het Zuiden als in het Vlaamse onderwijs een blijvend pijnpunt en uitgaande van die gedeelde problematiek zullen we samen inzetten op het delen van ervaringen, het sensibiliseren van personeel en studenten en het zoeken naar alternatieve actiemodellen.

Draagvlakversterking

Naast deze drie programma's zijn er binnen VVOB vanzelfsprekend nog heel wat initiatieven die bijdragen aan draagvlakversterking voor een meer solidaire samenleving.

Ook in 2013 ligt VVOB mee aan de basis van de organisatie van de ontwikkelingsdebatten en wordt ad hoc ingespeeld op vragen van onderwijsactoren voor vorming over onderwijs en ontwikkelingssamenwerking. De communicatiedienst zorgt voor permanente updates van websites, diverse sociale media en nieuwsbrieven. Het partnerschap met Klasse mondde uit in een aantrekkelijke videorapportage over de inleefreis van twee leerlingen en hun leerkracht door Rwanda.

Via het platform Educaid.be trekt VVOB mee aan de kar om informatie over onderwijs en ontwikkelingssamenwerking te delen en zo het Belgische beleid hierrond te versterken.

Tijdens onze uitwisseling organiseerden we een 'Día de Belgica' samen met de Ecuadoraanse leerkrachten voor de leerlingen van het vierde leerjaar. De kinderen konden verschillende workshops met een Belgisch tintje volgen. Zo hadden we een workshop volksdans, Vlaamse kinderliedjes, typische Belgische spelletjes,... De kinderen waren zeer enthousiast. De dag werd afgesloten met een Belgische maaltijd voor de leerkrachten. 'Broccolistoemp met spek'. De groenten kwamen uit een van de schooltuintjes die we ondersteunen.De dagen nadien zagen we kinderen in de school en op het dorpsplein de aangeleerde spelletjes spelen. Dat gaf ons een zeer voldaan gevoel, net alsof we een stukje België achterlieten.
Enkele weken na onze reis organiseerden we een info- en fotoavond over onze ervaringen. Er was onverwacht veel volk komen opdagen. Hieruit blijkt dat de scholenband echt wel leeft in Bierbeek.

Uit het eindrapport van de scholenband tussen de scholengemeenschap Bierbeek en Oña (Ecuador)

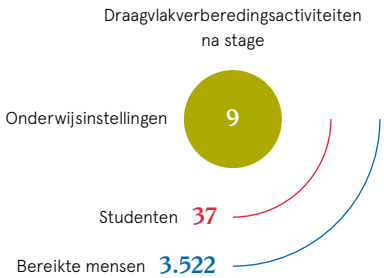

In 2013 vertrokken 37 studenten naar het buitenland om er enkele maanden mee te werken in één van de VVOB-programma's in het Zuiden of bij één van onze partnerinstellingen. Met in totaal de helft van het aantal stagestudenten zijn onze twee Zuid-Amerikaanse partnerlanden, Suriname en Ecuador, de gastlanden bij uitstek.

De studenten komen in totaal uit negen verschillende onderwijsinstellingen, waarbij de Arteveldehogeschool met bijna de helft van onze stagestudenten de grootste afnemer is. Het grootste deel, 27 studenten, komt uit een lerarenopleiding en daarnaast zijn er ook studenten uit de bachelors informatica, journalistiek, ergotherapie; en masterstudenten uit onderwijsgerelateerde richtingen.

Zelf was ik vertrokken met heel veel ideeën rond Azië, aannemend dat die wel redelijk aansloten bij de werkelijkheid. Na enkele dagen mocht ik al die ideeën in de vuilbak gooien, er wel degelijk van bewust dat het uiteindelijk ook wel stereotypen bleken. Ik heb geprobeerd om een juist beeld en context te schetsen wanneer ik verhalen vertel of foto's toon aan thuisblijvers. Ik denk wel dat het gelukt is om op die manier de kloof tussen Noord en Zuid toch een heel klein beetje kleiner te maken.

Marieke Boutens

De opdrachten lopen sterk uiteen: van het uitwerken van workshops, lesmodules of trainingspakketten in lerarenopleidingen tot lesstages binnen één van de scholenbanden, het maken van promotiefilmpjes en onderzoek voeren naar kwaliteitszorgsysteem voor afstandsonderwijs.

Het voorbereidingstraject van de studenten was al vrij sterk uitgewerkt maar werd hier en daar nog licht aangepast. Naast zelfstandig uit te voeren voorbereidende opdrachten was er in december 2013 opnieuw een vormingsweekend.

In 2013 wilden we vooral het draagvlakverbredend effect van de stages verhogen. Tijdens de voorbereiding wordt vanaf nu nog veel sterker de nadruk gelegd op de noodzaak om bij terugkeer zuidervaringen te delen met de omgeving. Hiervoor werden ook een aantal stimulerende maatregelen genomen zoals de uitreiking van de titel VVOB-ambassadeur met een geldprijs, uitgebreide opvolging van mentoren alsook maatregelen om obstakels zoals tijdsgebrek of gebrek aan inspiratie weg te nemen.

Een bevraging van studenten en mentoren bevestigde de resultaten van 2012, namelijk dat de waardering over de stages en de meerwaarde voor de student zelf en voor VVOB of haar partners erg hoog liggen.

Mijn kijk op het Zuiden is eigenlijk volledig gedraaid. Ik ben vertrokken met het gedacht de mensen daar veel te kunnen leren. Ik dacht dat alles draaide om het krijgen van geld van andere landen. Ginder was het al snel duidelijk dat mijn visie compleet verkeerd was. De samenwerking met VVOB speelde hierin een heel grote rol. VVOB zorgde voor een sublieme stageplek. In mijn stageschool leerde ik de lokale bevolking kennen en ik had ook veel tijd om met hen te spreken. Vroeger als ik een persoon uit het Zuiden tegenkwam in België, ging ik er nooit mee spreken. Nu durf ik al veel sneller iemand aanspreken. Mijn kijk op de medemens is zeker veranderd.

Matthias Coppens

Ik heb erg veel gehad aan het voorbereidingsweekend in Brussel. We kwamen veel te weten over ontwikkelingssamenwerking, het land zelf en het was ook leuk om andere mensen te leren kennen die ook naar dezelfde bestemming gingen.

Claudia Van De Wiele

In 2013 lag de focus duidelijk op audiologie: ontdekken van de noden van King George VI Memorial school (KG VI), uitzoeken wat hen concreet binnen hun schoolwerking zou kunnen helpen, materiaal en werkwijze in het Noorden verzamelen, en dan als apotheose de concrete uitwerking van de reis en toepassingen in het Zuiden.
De vastenactie op school stond volledig in het thema van KGVI. De kinderen wandelden om centen te verzamelen voor een audiometer.

Uit het eindrapport van de scholenband tussen KOCA – Jonghelinckshof en King George IV (Zimbabwe)

Het bezoek van Doris en Gideon heeft een blijvende indruk gemaakt op de collega's en leerlingen van onze school. Hierdoor heeft iedereen in onze school uitgebreid de kans gekregen om meer te weten te komen over onze scholenband. Er is tijdens het bezoek in de eerste plaats aandacht geweest voor ICT, maar daarnaast ook rond cultuur en persoonlijke contacten.

Uit het eindrapport van de scholenband tussen Immaculata Instituut Oostmalle en Makutano (Kenia)

Het programma Scholenbanden richt zich op lagere en middelbare scholen. Het ondersteunt de uitwisseling en samenwerking tussen Vlaamse scholen en deze in het Zuiden. Zo willen we de beeldvorming over elkaar bijstellen, interculturele competenties bij leerkrachten en leerlingen versterken en finaal de verbondenheid en solidariteit tussen Noord en Zuid vergroten.

Sinds 2009 ontstonden er in dit programma diverse ondersteuningsmodellen afhankelijk van de locatie van de partnerschool (VVOB-partnerland of niet) en de inhoud van de samenwerking (aansluitend bij de werking van VVOB of niet). In 2013 voegden we deze verschillende ondersteuningsvormen samen tot één uniek model dat nu wordt toegepast voor alle scholenpartnerschappen tussen Vlaanderen en het Zuiden. Dit nieuwe model werkt met kwaliteitsniveaus gebaseerd op structurele en inhoudelijke groeicriteria waarvoor een school maximaal vier keer (financiële) steun kan aanvragen.

Dit zorgt voor meer eenduidigheid en biedt ruimte aan ondersteuning van extra scholenbanden. Tegelijk biedt het ook meer kansen aan bestaande scholenbanden met een partnerschool buiten de VVOB-partnerlanden.

Deze heroriëntering wordt toegepast sinds eind 2013. Een 26-tal scholenbanden tussen lagere en middelbare scholen in Vlaanderen en het Zuiden, goed voor meer dan vijftig scholen, weet zich nu op deze manier ondersteund. Ze krijgen persoonlijke begeleiding, maar evenzeer financiële steun, vorming, handleidingen, een website, nieuwsbrieven, ondersteuning via stages,...

Zo heeft de scholenband meer slaagkansen, en evolueert hij naar een kwaliteitsvol en duurzaam partnerschap. Een partnerschap dat de mondiale dimensie een plaats geeft in de school, en waar leerkrachten hun onderwijsexpertise versterken door ervaringen uit te wisselen.

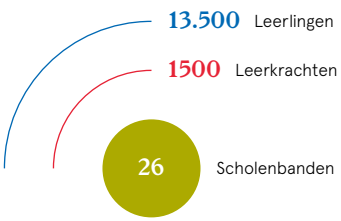

Bereik van de scholenbanden

Eind 2013 rondde VVOB haar driejarenprogramma af dat gefinancierd werd door de Belgische overheid. Externe evaluaties tonen dat VVOB daarbij mooie resultaten kan voorleggen. Resultaatsgericht werken is niet voor niets één van onze kernwaarden. Meer nog, de diverse onderwijspartners in het Zuiden getuigden in zeer lovende bewoordingen over de expertise en de attitude van de VVOB-medewerkers. Daar zijn we terecht bijzonder fier op.

Deze externe appreciatie zette de Belgische overheid er mede toe aan om opnieuw een identieke financiering goed te keuren voor de programmawerking van VVOB in de periode 2014-2016. Ook andere grote donoren zijn steeds meer overtuigd van onze kwalitatieve programmawerking. Daardoor voerde VVOB in 2013 voor het eerst programma's uit met financiering van zowel de Europese Unie (in Zambia) als de officiële ontwikkelingssamenwerking van het Verenigd Koninkrijk (in Rwanda). Over deze programma's leest u meer verderop in dit jaarverslag.

Door de financiering van bovenstaande donoren kan VVOB haar missie ook in de komende jaren verder realiseren. Het versterken van de kwaliteit van onderwijssystemen in het Zuiden blijft daarbij meer dan ooit centraal staan. Inderdaad, VVOB beoogt meer dan eilanden van succes. VVOB wil het onderwijssysteem van binnenuit sterker maken, en doet dat via krachtige partnerschappen met ministeries van onderwijs, lerarenopleidingen en aanbieders van vormingen voor leerkrachten en schooldirecties. VVOB versterkt de capaciteiten van deze instellingen waarna zij de opgedane kennis en vaardigheden gebruiken om hun doelgroepen nog beter te bereiken. Door het grote bereik van deze partners hebben interventies van VVOB potentieel een bijzonder grote impact.

Die impact wordt stapsgewijs gerealiseerd. Zo zorgt het versterken van de capaciteit van docenten op een lerarenopleiding ervoor dat toekomstige leerkrachten beter opgeleid worden. Nadat ze afgestudeerd zijn, bereiken deze leerkrachten op hun beurt talloze leerlingen. Op die manier kan een onderwijssysteem fundamenteel worden versterkt. Via infografieken op de volgende pagina's ziet u in een oogopslag welk effect de programma's van VVOB realiseren. In de teksten vindt u meer diepgaande informatie en getuigenissen van onze partners.

Dit jaarrapport bevat ook het (voorlopig) laatste verslag van onze activiteiten in Kenia. In overleg met de minister van Ontwikkelingssamenwerking werd in 2011 immers beslist om onze werking daar op basis van federale Belgische financiering, in 2013 te beëindigen. Daarmee komt een einde aan een jarenlange samenwerking met Keniaanse autoriteiten en instituten. Ondanks onze spijt dat we het land verlaten, kunnen we met gepaste trots terugkijken op wat we er realiseerden. Niet voor niets werd het VVOB-programma in Kenia als voorbeeld gebruikt van kwalitatieve en effectieve onderwijsprogramma's in het toonaangevende UNESO `Global Monitoring Report 2013/14'. Opnieuw een mooie erkenning van onze resultaatsgerichte aanpak.

Sven Rooms

PROGRAMMADIRECTEUR

Cambodja: vruchten plukken van een sterk partnerschap

Het VVOB-programma in Cambodja beoogde het versterken van de initiële lerarenopleiding voor lager en lager secundair onderwijs. In samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Jeugd en Sport richtten we ons op leerlinggericht onderwijs in wetenschappen, milieu en landbouw. Na het overhandigen van het programma in 2013 maken we de balans op van de resultaten.

Lerarenopleiders: van theorie naar praktijk

Alle bijna 196 lerarenopleiders voor wetenschappen, milieu en landbouw in Cambodja versterkten hun vakinhoudelijke kennis en pedagogische vaardigheden en ze heben nieuwe leermiddelen zoals handboeken, posters, multimedia en instrumenten voor wetenschappelijke experimenten en groenteteelt. Voordien gaven lerarenopleiders theoretische lessen zonder veel interactie, nu begeleiden ze studenten in het toepassen van hun kennis in de praktijk en het ontwikkelen van vaardigheden.

Studenten lerarenopleiding: goed voorbeeld doet goed volgen

Studenten in de lerarenopleiding moeten de kans krijgen om hun vaardigheden in een ondersteunende omgeving te oefenen. Daarom betrekt het programma meer dan 600 stagementoren die de studenten begeleiden tijdens lesstages. Op deze manier krijgen studenten lerarenopleiding relevante feedback en voelen ze zich gesterkt bij de toepassing van leerlinggericht onderwijs.

Schoolkinderen: zinvol leren

Jaarlijks studeren er 600 leerkrachten wetenschappen voor het lager secundair onderwijs af en 2.000 leerkrachten voor het lager onderwijs. Samen bereiken ze naar schatting 160.000 leerlingen in heel Cambodja. Uit incidentele bezoeken aan deze scholen blijkt dat kinderen de lessen van de beginnende leerkrachten leuk en zinvol vinden.

Meer kinderen bereiken

Er is ook goed nieuws voor leerkrachten die vóór het VVOB-programma afstudeerden. In 2013 keurden donoren twee grootschalige projecten goed die via bijscholing ook aan hun noden voldoen. De kennis en materialen die met de steun van VVOB ontwikkeld zijn, vormen hierbij een belangrijk hulpmiddel. Zo hopen we dat uiteindelijk alle Cambodjaanse kinderen mee de vruchten van ons programma plukken. We zijn klaar voor de volgende uitdaging.

Hoewel het programma afbouwt, zal het ministerie van Onderwijs, Jeugd en Sport de resultaten van het programma blijven consolideren in de centra voor lerarenopleiding. We hebben de nieuwe leermiddelen voor wetenschappen en 'life skills' reeds geïntegreerd in het officiële curriculum.

Dhr. Chea Phon, Vice-Directeur, departement voor Lerarenopleiding, ministerie van Onderwijs, Jeugd en Sport

Capaciteitsversterking in initiële lerarenopleiding voor lager en lager secundair onderwijs

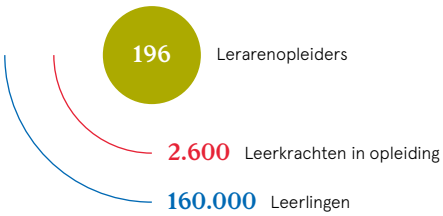

Vooruitblik

In 2014 is VVOB in Cambodja gestart met een nieuw programma van drie jaar in samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Jeugd en Sport. Het beantwoordt aan de behoefte voor een verbeterd lager onderwijs en richt zich op wiskunde en natuurwetenschappen. Het behelst een versterking van de initiële lerarenopleiding, begeleiding van praktijkstages, en het bevorderen van het kwaliteitsbeleid door het ministerie.

Ik waardeer het VVOB-programma omdat het gedrag van de docenten lerarenopleiding in ons centrum erdoor veranderde. Nu zetten studenten lerarenopleiding theorie om in de praktijk, bijvoorbeeld door het kweken van vis en kippen op kleine schaal. Ze leren ook dat pesticides hun gezondheid kunnen schaden en passen organische groenteteelt toe in de praktijk.

Mevr. Hun Makara, docent aan de provinciale lerarenopleiding van provincie Siem Reap

Voorheen deden we geen praktische leerervaringen op tijdens onze lerarenopleiding en studeerden we enkel theorie. Dankzij het VVOB-programma heb ik geleerd om wetenschappelijke experimenten uit te voeren en andere actieve lesmethoden te gebruiken. Na mijn studies wil ik als leerkracht lager secundair ook leerlinggericht lesgeven.

Dhr. Kim Sothun, student aan de regionale lerarenopleiding in de provincie Kandal

Wat ik heb geapprecieerd in de samenwerking met VVOB, is dat we de vooropgestelde doelstellingen in de technische scholen hebben behaald. De competentiegerichte aanpak heeft al een bereik van 65%, het concept 'ondernemerschap' heeft de fysionomie van landbouwscholen doen veranderen en leerlingen worden zelfondernemend.

Zuster Dorothée Kindinga Kandongo, Provinciaal Adjunct Hoofdinspecteur voor technisch onderwijs in onderwijsprovincie Bandundu II, Kikwit

Vooruitblik

Het nieuwe programma ter ondersteuning van onderwijs in de DR Congo startte in januari 2014. Het is gericht op het ontwikkelen van technisch en beroepslandbouwonderwijs. De klemtoon van de activiteiten van dit programma ligt op de capaciteitsontwikkeling van de partners binnen het ministerie van Onderwijs zodat zij op hun beurt landbouwscholen kunnen versterken. De belangrijke thema's van dit nieuwe programma zijn gender, stages, de link met de arbeidsmarkt, milieu, ondernemerschap en de uitvoering van de competentiegerichte aanpak.

VVOB heeft me geholpen mijn carrière op te frissen met behulp van uitgebreide documentatie en een verbeterd opvolgingssysteem. Mijn glimlach is niet weg te krijgen.

Bertin Atshwey Ombaan, Hoofdinspecteur Middelbaar Onderwijs in onderwijsprovincie Bandundu II, Kikwit

DR Congo: een effectieve verbetering van het onderwijs

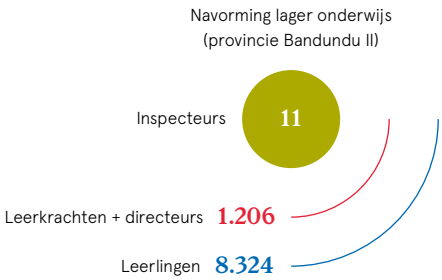

De samenwerking tussen de Congolese overheid en VVOB is verdergezet met de implementatie van het ondersteuningsprogramma voor onderwijs. De doelstelling is de kwaliteitsverbetering van het lager en secundair technisch landbouwonderwijs. Het programma heeft in 2013 de vooropgestelde resultaten behaald en heeft daarnaast ook duurzame vooruitgang geboekt door de transfer van verantwoordelijkheden naar de partners.

Lager onderwijs

Het programma voor lager onderwijs ontwikkelde handboeken voor leraars en in 2013 was de vorming voor leerkrachten in het gebruik van deze handboeken voornamelijk geconcentreerd in Bandundu II. De partners hebben naast handboeken ook inspectiefiches ontwikkeld die de inspecteurs gebruiken in scholen in het hele land. Er zijn ook meer dan 1.000 leerkrachten opgeleid rond de herwaardering van de pedagogische basiscellen. Dit zijn organen in de scholen waar leerkrachten uitwisselen rond permanente vorming.

Secundair technisch landbouwonderwijs

De klemtoon van de activiteiten van dit programma lag op het verderzetten van de vorming van leerkrachten rond het gebruik van nieuwe curricula, die in het vorige VVOB-programma werden geïntroduceerd. In 2013 werden de laatste vormingen voor inspecteurs georganiseerd, waardoor de volledige reeks voor de verschillende schooljaren nu is afgerond. Een ander belangrijk resultaat is dat de programmapartners de nieuwe curricula voor beroepsonderwijs hebben gelanceerd.

Een blik op de resultaten

De programmapartners hebben resultaten bereikt die ze de komende jaren verder kunnen inzetten. Een van de resultaten is de beslissing van de Congolese overheid om laatstejaarstudenten uit het technische landbouwonderwijs in het staatexamen van 2014 te evalueren volgens de competentiegerichte aanpak. Deze beslissing toont dat de programmaresultaten ook werkelijk in het overheidssysteem worden geïnstitutionaliseerd. Voor het lager onderwijs besliste de overheid, via het ministerie van Onderwijs, om de vorming rond de basiscellen met eigen middelen uit te breiden.

Waar ik van hou in de samenwerking met VVOB, is de bereidheid echt te luisteren en af te stemmen met de basis. Elke activiteit die werd georganiseerd, beantwoordde aan de werkelijke noden van de doelgroep.

Joachim Wanga Mumbata, Hoofdinspecteur Lager Onderwijs in onderwijsprovincie Bandundu II, Masamuna

Ecuador: werken aan uitdagingen en prioriteiten

Het programma in het basisonderwijs heeft gewerkt rond het versterken van de school als lerend netwerk met als doel bij te dragen tot onderwijsverandering, kwaliteit en gelijkheid. Het laatste jaar van dit programma heeft zich voornamelijk toegespitst op het consolideren van de resultaten. Met het programma in het technisch en beroepsonderwijs werden verschillende noodzakelijke processen opgezet die de kwaliteit van de technische programma's garanderen. Dit heeft voor een sterke fundering gezorgd om het volgende programma op te baseren.

Succesvolle resultaten samen met partners

In totaal kregen 10.500 docenten en directeurs opleidingen waarvoor ook educatief materiaal werd ontworpen. De interactieve website 'EducarEcuador' werd begin 2014 gelanceerd. Profielen voor docenten werden gevalideerd en we waren getuige van de ondertekening van de wet ter oprichting van de nieuwe Nationale Universiteit voor Onderwijs, waar VVOB, samen met haar Vlaamse partners zoals de Katholieke Universiteit Leuven, sterk heeft bijgedragen tot de curriculumontwikkeling van verschillende programma's, het managementplan en het opzetten van een pedagogisch model. Ten slotte heeft VVOB Ecuador met haar Vlaamse partners (VSKO en Inspectie) een cruciale rol gespeeld in de creatie van het Nationale Model van Supervisie en Ondersteuning van Schoolmanagement.

Focus op kwaliteit en ondernemerschap in technisch en beroepsonderwijs

In het programma in het technisch en beroepsonderwijs werd een duurzame relatie opgebouwd met de productieve sector. Private en publieke bedrijven en Kamers werden actief betrokken in verschillende processen zoals curriculumontwikkeling, feedback op beleidsinitiatieven over stages en alternatieve programma's voor vroegtijdige schoolverlaters en het opzetten van een bijkomend specialisatiejaar na het secundair onderwijs.

Er werd een cursus rond ondernemerschap ontwikkeld voor technische docenten en een praktische gids om institutionele ondernemerschapsprojecten van technische scholen te implementeren. Deze gids werd nationaal verspreid.

Op vlak van schoolmanagement werd een gids ontwikkeld voor schoolmanagers om de genderproblematiek aan te pakken. Technische scholen kregen hierover training en de gids werd nationaal verspreid.

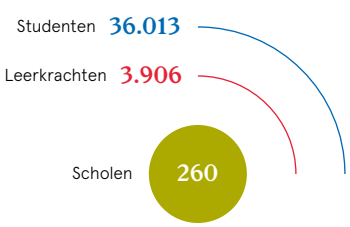

Gebruik van professionele profielen en nieuwe curricula

Ons doel is bereikt en VVOB mag er zeker van zijn dat deze krachttoer het Ecuadoriaanse onderwijs zal veranderen, ook al zal het wat tijd nemen om het geheel te implementeren.

Raquel Bonilla, nationaal directeur van de Audit van het onderwijsmanagement

Het is noodzakelijk om de veranderingen in de nationale productieve structuur te analyseren en aan te wenden om het kwaliteits-proces van technisch onderwijs te versterken. We kunnen de kwaliteit niet verbeteren als we niet de tradities van de technische scholen doorbreken en ze benaderen vanuit een 'transformatorisch' perspectief.

Luciano Mogollón, onderwijsconsultant

Vooruitblik

Het nieuwe programma in het technisch onderwijs zal bouwen aan een geïntegreerd beleidsmodel. Hierin wordt gewerkt aan de positie van instellingen voor technisch onderwijs, actoren van de arbeidsmarkt en instituten voor hoger onderwijs. Onze resultaten zullen gericht zijn op het verbeteren van de pedagogische capaciteit en expertise van technische leerkrachten en VVOB zal schoolleiders en leerkrachten ondersteunen met management- en didactische instrumenten.

Technisch onderwijs wordt gezien als 'exclusief voor mannen' en die specialisaties die door vrouwen werden gekozen, werden geklassificeerd als zijnde niet echt technische gebieden. Co-educatie moet serieus genomen worden: vrouwen kunnen, willen en moeten de ruimte innemen van waaruit ze werden uitgesloten.

María Ruales, directeur van de onderwijsinstelling Ibarra

Over het effect van het pilootproject van het holistisch model:
We zien dat onze omgeving heel wat leeropportuniteiten aanreikt, zelfs voor we op studiereis gaan.
We hebben studenten met goede examenresultaten die onze school verkiezen boven een internaat.
De ICT-leerkracht is altijd beschikbaar om ons te helpen.
De school heeft nu een ICT-uitgavepost en kocht een ‘ copier-printer’ met gemeenschapssteun.

Opmerkingen van leerkrachten en administratief personeel vermeld in het schoolevaluatierapport rond trainingen volgens het holistisch model op de school Munyu High (mei 2013)

Mijn kinderen toonden me wat ze op school leerden en maakten een ‘lekkende kan’ van vijf liter. Nu wassen we onze handen nadat we naar het toilet zijn geweest. Ik gooi de koeienmest niet meer weg, maar gebruik die in de groentetuin. Als leidster van een vrouwengroep deel ik deze ervaring met de 72 leden.

Amina Mohammed, ouder,
Muthaiga lagere school, Nanuyki

Kenia: afsluiting na een periode van verandering

2013 startte in Kenia met een waaier aan nieuwe onderwijswetten en -beleid. Deze zetten de Grondwet van 2010 om in een kader voor decentralisatie van het nationaal ministerie tot de school. Hoewel de regionale overheden nog steeds het algemene programma van het onderwijsministerie zullen uitvoeren, ontwikkelen ze nu ook eigen onderwijsplannen en voeren die uit met methodes en middelen die meer rekening houden met de lokale context.

Bereik van het 'Gezond Leren'-programma

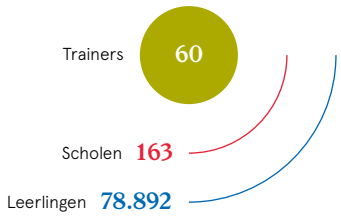

Een nalatenschap van handboeken, richtlijnen en 'kampioenen'

Voor de afsluiting van VVOB's samenwerking met het ministerie van Onderwijs (januari 2008 – juni 2013) bundelden we onze ervaringen in verschillende handleidingen en rapporten.

In april 2013 maakten 180 'ICT'-kampioenen zich vertrouwd met het 'Handboek voor ICT-integratie' dat nationaal in alle toekomstige trainingsprogramma's rond ICT-integratie voor leerkrachten en administratief personeel zal gebruikt worden.

De gids 'Gezond Leren voor leerkrachten' wordt sinds 2012 gebruikt door 60 'Gezond Leren'-kampioenen die deze aanpak introduceren bij collega's van scholen in hun buurt. In 2013 werden er meer dan 3000 verdeeld.

We zien signalen dat decentralisatie nieuwe kansen schept voor deze 'kampioenen' om scholen te beïnvloeden zodat kinderen beter kunnen leren door gebruik van technologie en gezonder en beter kunnen leven in hun omgeving.

Holistisch model voor ICT-integratie

Gedurende de laatste 24 maanden van het programma namen vier middelbare scholen deel aan een pilootstudie (gesteund door de Universiteit Gent) rond de vraag: *"In een onderwijssysteem zonder voorafgaande ICT-integratie, wat is het minimum aan acties nodig om ICT-integratie op te starten en te laten duren?"*

De bevindingen bevestigden dat vier componenten, elk in even grote mate, van belang zijn: visie, expertise, infrastructuur, en digitale inhoud en toepassingen. Tijdens de uitvoering werd aan deze vier elementen inclusief duurzaamheid dan ook de nodige aandacht besteed. Ook was het duidelijk dat het volledige proces staat of valt met goed leiderschap.

Het holistisch model paste een gedecentraliseerde aanpak toe en motiveerde scholen om op actieve wijze zelf beslissingen te nemen.

Ik waardeerde de opzet van het 'Gezond Leren'-programma en daarom blijft het me bij. Tijdens een training in Ghana in juni 2013 over 'Gezondheid en Voeding op School', gesteund door de Wereldbank en het Partnership for Child Development, vernoemde ik het als een succesverhaal.

Dr. Dorcus Mbithe, Lector Voedingsleer, Kenyatta Universiteit, Kenia. Verzorgde de *baseline*-studie voor het 'Gezond Leren'-programma in 2008

Vooruitblik

De programma's van VVOB in Kenia werden in juni 2013 met succes afgerond en overgedragen aan het ministerie van Onderwijs. Kenia maakt geen deel uit van het huidige meerjarenprogramma van VVOB.

Rwanda: schoolmanagement en –leiderschap in middelbare scholen

Na de kwaliteit van leerkrachten beïnvloedt de kwaliteit van schooldirecteuren het meest de leerresultaten van leerlingen. Het verbeteren van schoolleiderschap is dus een zeer kostefficiënte manier om de kwaliteit van onderwijs te verhogen. Het programma van VVOB samen met het ministerie van Onderwijs (MINEDUC) dat liep van 2011 tot 2013, was dan ook hierrond opgebouwd.

Dienst voor schoolmanagement en –leiderschap

Een belangrijk resultaat was de oprichting van een dienst die instaat voor kwaliteitsverzekering van schoolmanagement en –leiderschap binnen het uitvoerend orgaan van het ministerie van Onderwijs, de 'Rwanda Education Board'. In 2011 werd deze dienst opgenomen in de structuur van dit orgaan en in 2013 waren er uiteindelijk zeven personeelsleden, inclusief een directeur. Alle personeelsleden werden opgeleid en gecoacht om de lopende taken en verantwoordelijkheden van het programma op te volgen.

Opleiding voor schoolmanagement

Om de onderwijskwaliteit van schooldirecteurs in het secundair onderwijs te verbeteren is opleiding noodzakelijk. Er werd met de training in managementcompetenties en ICT-vaardigheden initieel gericht op 90% bereik tegen 2013, maar uiteindelijk volgde 96% van de schoolmanagers de opleiding. Ook kregen 446 'Districts- en Sector Educational Officers' een cursus rond schoolleiderstaken en -verantwoordelijkheden en rond strategieën om directeurs te ondersteunen in hun streven naar excellent schoolleiderschap.

'Peer learning'

Verworven competenties dienen onderhouden te worden en indien nodig aangepast aan de immer veranderende realiteit. Om hieraan te beantwoorden is het voor een leerkracht een goede zaak een beroep te doen op collega's van andere scholen. Daarom werden in het kader van het programma 30 scholen geselecteerd (één per district) om als referentieschool op te treden en 'peer-to-peer'-vormingen te organiseren. In totaal vonden 146 van deze vormingen plaats gedurende de programmaperiode. In de dienst voor schoolmanagement en –leiderschap is er inmiddels een 'Peer Learning Officer', die verantwoordelijk is voor ondersteuning en monitoring van deze uitwisselingen.

Vooruitblik

In 2014 leggen de activiteiten de nadruk op het structureel verankeren van vorming rond schoolleiderschap in de lerarenopleiding en via bijscholing onder de koepel van de 'University of Rwanda', het opzetten van lerende netwerken voor schoolhoofden op sectorniveau en het introduceren van een leerlinggerichte pedagogiek bij het 'College of Education' van de 'University of Rwanda' en haar geaffilieerde instituten voor leraren-opleiding.

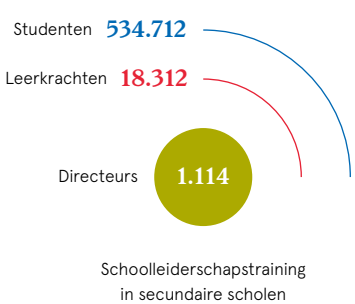

Schoolleiderschapstraining in secundaire scholen

In het begin liftten we mee op VVOB's rug. Nu zitten we zelf in de bestuurszetel.

Eugene Rukeba, directeur van de dienst schoolmanagement en -leiderschap van de 'Rwanda Education Board', Kigali

Qua management en leiderschap is er nu reeds meer overeenkomst merkbaar in werkmethodes, verstandhouding over personeelstaken en –verantwoordelijkheden, verbetering van de dagelijkse werking en motivatie van het personeel. En dit is nog maar het begin...

Zuster Marie Pélagie Umumararungu, directeur van de scholengroep Mater Dei, Nyanza

Terwijl we ons verheugen over de toegenomen toegang tot onderwijs op alle niveaus, staan we er eveneens bij stil dat toegang gekoppeld dient te worden aan kwaliteitsvol onderwijs als we onze doelstelling willen behalen om uit te groeien tot een kenniseconomie. We prijzen dan ook de rol aan die VVOB opneemt in het verbeteren van de professionele ontwikkeling van schoolleiders als een essentieel proces voor scholen om hun beoogde objectieven inzake de leerresultaten van hun studenten te bereiken.

Dr. John Rutayisire, algemeen directeur van de 'Rwanda Education Board', Kigali

Rwanda: coaching rond schoolleiderschap

Academisch onderzoek in Westerse landen toont aan dat studenten in scholen met enthousiaste en succesvolle schoolleiders betere leerresultaten halen. Het toont ook aan dat schoolleiders beter presteren indien ze gecoacht worden. Mits een aangepaste en kostefficiënte methodologie kunnen deze positieve resultaten naar alle waarschijnlijkheid ook in Rwanda behaald worden.

Aanpak in Rwanda

In dit actieonderzoeksproject worden geselecteerde schoolleiders en hun 'Sector Education officers' vertrouwd gemaakt met de theoretische kennis inzake succesvol schoolleiderschap. Met behulp van een gecontextualiseerd instrument voor zelfevaluatie kunnen schoolleiders vervolgens hun eigen sterktes en zwaktes inschatten.

Op basis hiervan formuleren ze dan hun 'goede voornemens' en een strategisch actieplan om deze te bereiken. De 'Sector Education Officers' worden intussen getraind in het coachen van alle schoolleiders in hun respectieve sectoren met het doel deze te ondersteunen in het realiseren van hun goede voornemens.

Betere resultaten in schoolleiderschap kunnen dan op hun beurt leiden tot betere leerresultaten bij de leerlingen. Deze specifieke aanpak is onderdeel van een semi-experimentele opzet om betrouwbare empirische kennis te kunnen vergaren.

In dit onderzoek worden aparte interventieconfiguraties opgezet zodat de impact en tevens de werkelijke kost van elke opzet vergeleken kan worden. Dit laat toe uitspraken te doen over de kosteffectiviteit en de voorkeurscenario's voor het opschalen van het project in een volgende fase.

Coaching voor betere leerresultaten (proefgroep)

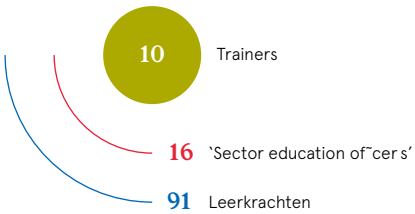

Coaching, intervisie en 'peer-to-peer'-leren zouden geïntegreerd moeten zijn in alle lagere scholen."

Pacifique Mupenzie,
Sector Education Officer Musanze

Bij het aanpakken van nieuwe uitdagingen komt het bijzonder van pas te kunnen rekenen op een Sector Education Officer die je niet enkel vertelt wat je moet doen maar je bovendien ook coacht.

Vincent Bayingana, Social Cluster Specialist bij het Public Sector Capacity Building Secretariat

Vooruitblik

In 2014 zal het project verder lopen. Uiteindelijk zullen in maart 2015 aanbevelingen verstrekt kunnen worden op grond van voldoende significante bevindingen voor het opzetten van een optimaal kostefficiënt opschalingsproces.

Dankzij dit coachingsprogramma zijn al mijn directeurs zich ten volle bewust van hun leiderschap.

Protais Ntahontamusanga,
Sector Education Officer Ndego

Rwanda: gezamenlijk Belgisch TVET-programma

Het programma heeft als doel het opzetten van een nieuw systeem voor technisch en beroepsonderwijs en technische en beroepsopleidingen (TVET) dat gebaseerd is op een competentiegerichte aanpak in de Zuidelijke provincie. Samen met BTC en APEFE is VVOB verantwoordelijk voor vormingen rond schoolmanagement en -leiderschap.

Vooruitblik

In het operationeel plan voor 2014 is de ontwikkeling voorzien van een trainingsprogramma rond schoolmanagement en -leiderschap onder de vorm van bijscholing. Voor het personeel van de WDA 'School Management and Training Unit' is de uitvoering voorzien van een ontwerp voor capaciteitsontwikkeling. In hetzelfde plan zullen sommige pilootscholen referentiecentra worden die de opschaling van de bestaande 'peer learning'-netwerken zullen uitbreiden naar alle scholen in de Zuidelijke Provincie.

Capaciteitsontwikkeling

Binnen de 'Workforce Development Authority' (WDA) werd een dienst voor schoolmanagement en opleiding opgericht. En voor zowel TVET als secundair onderwijs werd een gezamenlijk actieplan ontwikkeld. De kwaliteitsnormen werden door de WDA geüpdatet in overeenstemming met de competentiegerichte aanpak en zijn nu onderdeel van het programma.

VVOB begeleidde het 'Integrated Polytechnic Regional Centre/South' in de uitwerking van hun strategisch vijfjarenplan en hielp hen via training en coaching om in samenwerking met de 'Sector Education Officers' een expertisecentrum te worden voor pedagogische en technische ondersteuning van TVET-opleidingen.

In 17 pilootscholen waar gewerkt wordt rond het bevorderen van de tewerkstelling onder afgestudeerden, versterkte VVOB het schoolleiderschap via het initiëren van 'peer learning', gemeenschapsbetrokkenheid en de introductie van schoolbeheercomités. Het beheer van deze scholen werd verder geoptimaliseerd via actie- en budgetplanning, vorming van administratief personeel en het lanceren van initiatieven van ondernemerschap via businessplannen en bezoeken aan lokale private bedrijven.

De kwaliteitscontrole van VVOB is een katalysator voor schoolmanagers om te zorgen voor kwalitatieve leerresultaten.

Dr. Olivier Mukulira, hoofd van de 'Accreditation and Quality Assurance Unit' van de WDA, Kigali

De expertise en specialiteiten van de Belgische partners zijn complementair, al is het voor elke partner moeilijk om in het geheel de eigenheid en visibiliteit te behouden.

Dhr. Gédéon Rudahunga, Directeur gezamenlijk Belgisch programma WDA en voormalig schoolhoofd CFP Kavumu, Kigali

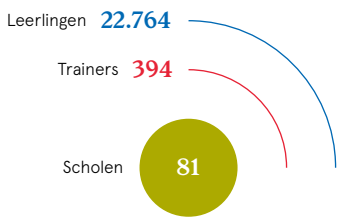

Vernieuwing in technisch en beroepsonderwijs

De aanwezigheid van een gezamenlijk Belgisch programma stimuleert institutionele samenwerking en engagement van de partner op nationaal en provinciaal niveau. Dit lag voor deze gezamenlijke interventie moeilijker.

Dhr. Simon Mudumiro, schoolmanager van VTC Nyanza (een pilootschool van het programma), Nyanza

Hoe moeilijk het ook is, je moet zaken niet laten voortsudderen. Vooral als het om het brengen van slecht nieuws gaat. Zo begin ik met een positief woord, een compliment of motivatie, waarna ik pas het slechte nieuws bespreek. Daarna motiveer ik de persoon het in het vervolg beter te doen.

Georgian Singorawi, hoofd Dienst Interne Controle, Paramaribo

In trainingen leren mensen dingen ánders doen. Dat betekent een transitie in hun gedrag en denken. Coachingssessies zijn waardevol om het geleerde echt in de praktijk in werking te zien en mensen op de werkplek concrete adviezen te geven. Secretariaatsmedewerkers zijn binnen de organisatie even waardevol als anderen. Dat geef ik ze steeds mee. Iedere schakel is belangrijk!

Humphrey Bergraaf, Managing trainer en consultant, Paramaribo

Suriname: enthousiasme over het lager onderwijs

Het ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (MINOV) en VVOB werkten in de periode 2008-2013 samen aan de capaciteitsversterking van onderwijsactoren binnen het lager onderwijs. Deze samenwerking kreeg de naam Programma Effectievere Scholen Suriname of kortweg PROGRESS. Gedurende de gehele periode streefde PROGRESS naar verduurzaming van de resultaten.

Ik besef nu dat ik 'de deur naar de afdeling' ben. Het is leuk wanneer mensen die je waarderen voor hetgeen je voor hen gedaan hebt, je terugbellen.

Ashwini Ramdin-Chander, hoofdsecretaresse
Onderdirectoraat Technische Diensten, Paramaribo

Professionalisering van MINOV-personeel

Op basis van de wensen van MINOV-managers ontwikkelde PROGRESS een traject voor professionalisering bestaande uit trainingen, persoonlijke coaching en intervisiesessies. Dit traject leidde tot een sterker groepsgevoel om samen een positieve verandering in te zetten. Een gelijkaardig traject volgde voor secretariaatsmedewerkers. Om de duurzaamheid van deze activiteiten te verzekeren voerde de personeelsafdeling ze mee uit.

Vernieuwing bij de pedagogische instituten

De pedagogische instituten hebben de opleiding voor leerkrachten basisonderwijs opnieuw aantrekkelijk gemaakt. De opleiding is hervormd van vakgericht naar competentiegericht en de instroomeisen zijn verscherpt. De aandacht voor pedagogische en didactische vaardigheden is eveneens sterk toegenomen. Studenten volgen nu al praktijk vanaf het eerste jaar. PROGRESS verrichtte ook voorbereidend werk voor de aanpassing van de wetgeving omtrent lerarenopleidingen en ondersteunde de professionalisering van docenten.

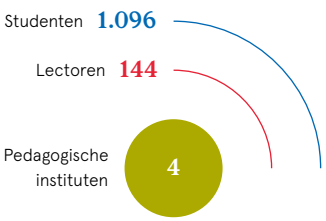

Vernieuwingstraject in opleiding 'leerkracht basisonderwijs'

Zorg voor alle leerlingen

De afdeling Begeleiding ontwikkelde een interne MINOV-opleiding Zorgcoördinatie. Deze tweejarige opleiding traint en begeleidt leerkrachten tot startbekwame zorgcoördinatoren voor het basisonderwijs. Centraal staan de coördinerende vaardigheden, het ondersteunen van leerkrachten bij de organisatie van extra zorg en schoolbreed werken aan een krachtige pedagogische en didactische basis. In 2013 ontvingen de eerste 26 leerkrachten hun certificaat. MINOV startte reeds de training voor een nieuwe groep cursisten.

Vooruitblik

Vanaf 2014 richt VVOB zich in Suriname op het versterken van het lager beroepsonderwijs. Centraal staan de lerarenopleiding, de professionalisering van leerkrachten, de schoolbrede inspectie en de zorg voor alle leerlingen binnen het beroepsonderwijs. De Hoofdafdeling Beroepsonderwijs verbindt de verschillende partners binnen het programma.

Vietnam: leerkrachten en ouders werken hand in hand

Na zes jaar sloten we in 2013 het programma rond 'Actief Leren en Onderwijzen' (ALO) in het lager secundair onderwijs af. Het programma rond loopbaanbegeleiding in het secundair onderwijs liep voor het tweede jaar (van de geplande vier). Beide programma's steunen de prioriteiten die Vietnam stelt ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en werken met dezelfde partnerinstituten en provincies.

Partners met een gemeenschappelijk doel

We plannen en implementeren onze activiteiten samen met onze drie partners. Dit zijn het provinciale ministerie van Onderwijs (staat in voor permanente vorming voor leerkrachten en schoolhoofden), management en lectoren van instituten voor lerarenopleiding en de Vrouwenunie, die vooral via onderwijsclubs moeders (en meer en meer vaders) helpt om kinderen te ondersteunen bij het leren en bij hun studie- en beroepskeuze.

Nog zo veel te doen...

Het was een erg druk jaar dat letterlijk tot de allerlaatste dag gevuld was met activiteiten. In het ALO-programma lag de vorige jaren de nadruk op planning, training en materiaal. Nu stond monitoring en evaluatie (M&E) centraal. M&E levert informatie voor een planningsproces en sluit dus op deze manier de cirkel. In het programma rond loopbaanbegeleiding werden materialen ontwikkeld en lokale initiatieven en netwerking aangemoedigd. Goede resultaten alvast, maar de twee resterende jaren zullen zeker nodig zijn voor meer duurzaamheid.

...en maar juist genoeg tijd.

Onze partners hebben programma-activiteiten opgenomen in hun planning en budgettering. Het provinciale ministerie heeft nu ervaren trainers voor permanente vorming. De lectoren en het management van de instituten voor lerarenopleiding kregen training in ALO. En de Vrouwenunie ten slotte vergrootte haar aantal clubs. Op nationaal niveau heeft het ministerie ons trainingsmateriaal een plaats gegeven op de nationale referentielijst voor permanente vorming. De Vrouwenunie gebruikt onze methodes en materiaal in 14 provincies - met in de nabije toekomst een nationale verspreiding.

Met ALO nog steeds bovenaan de agenda en loopbaan-begeleiding dat een alsmaar prominentere plaats inneemt, zullen de capaciteitsbouw en het materiaal nog jaren renderen.

Met hun systematische aanpak verschilt het VVOB-programma van andere organisaties. Interventies bij belangrijke lectoren alleen, zonder het betrekken van managers, zou niet hetzelfde succes en duurzaamheid als resultaat hebben.

Dhr. Nong Khanh Bang, vice-directeur,
Thai Nguyen Teacher Training College

'Onderwijsondersteuningsclubs' voor ouders

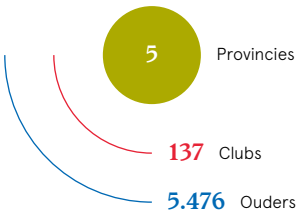

Vooruitblik

Terwijl het programma rond loopbaanbegeleiding nog twee jaar wordt verdergezet, gaat het nieuwe programma werken op verandering en Actief Leren en Onderwijzen in het kleuteronderwijs en kijken naar verschillende manieren van permanente vorming inclusief e-learning. Het nieuwe programma tracht maximaal gebruik te maken van de ervaring en partnerschappen van de voorbije zes jaar en werkt op nationaal en provinciaal niveau.

De inhoud van de activiteiten van onze onderwijsclubs is erg praktisch en bruikbaar voor ouders. Toen we inzagen hoeveel invloed deze clubs hebben, hebben we dit model uitgebreid van twee pilootclubs in 2009 naar 30 clubs eind 2011.

Mevr. Nguyen Thi Ha, hoofd communicatiedienst, Vrouwenunie van Nghe An

Onze oude instrumenten voor loopbaanbegeleiding voldeden niet aan de huidige noden. Na deze training over het gebruiken van het gereviseerde materiaal voor loopbaanbegeleiding weten we beter hoe we onze studenten kunnen helpen.

Dhr. Tran Van Tuat, leerkracht, Cua Lo Upper Secondary School, Nghe An

Vooruitblik

Het nieuwe VVOB-programma (2014-2016) ondersteunt het ministerie van Onderwijs bij de organisatie van het kleuteronderwijs. De activiteiten richten zich voornamelijk op het verbeteren van de opleiding van kleuteronderwijzers. Daarnaast zal het programma de navorming van kleuteronderwijzers ondersteunen door te werken met de daarvoor bevoegde centra.

Er is een gestage toename van het aantal lerarenopleidingen die afstandsonderwijs aanbieden. In de afgelopen twee jaar heeft het programma 5000 studenten bereikt. Afstandsonderwijs heeft nu echt bekendheid verworven in Zambia.

Martha Sitali, Departement voor Afstandsonderwijs, ministerie van Onderwijs (MESVTEE)

Interactieve werkvormen zijn interessant en motiverend voor de studenten. Deze manier van lesgeven stimuleert actieve participatie van alle leerlingen, het maakt het leren boeiend en ook makkelijker dan 'gewoon' lesgeven.

Mevr. Grace Chilando Daka, Opleidingshoofd Kleuteronderwijs in ZAMISE, in Lusaka

Zambia: inspirerende innovaties in het onderwijs

Het ministerie van Onderwijs werkte samen met VVOB aan een programma ter ondersteuning van de lerarenopleiding in Zambia, in het bijzonder het verbeteren van de kwaliteit van het lesgeven. Alle hogescholen voor lerarenopleiding in Zambia werden hierbij betrokken. De nadruk lag op het ondersteunen van docenten en het ontwikkelen van programma's voor afstandsonderwijs. Daarnaast richtte het VVOB-programma zich ook op het ontwikkelen van didactische vaardigheden van leerkrachten in gemeenschapsscholen.

Vormingen via COSTEP
(Community School Teacher Education Programma)

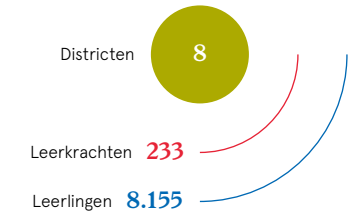

Continue Professionele Ontwikkeling: routine in de lerarenopleiding

Een belangrijk resultaat van het programma is de attitudeverandering ten aanzien van 'Continue Professionele Ontwikkeling' (CPD). Daarnaast richtte het programma zich op het opzetten van een platform voor het delen van informatie en het bevorderen van netwerken tussen de lerarenopleidingen. Sinds eind 2013 maakt CPD deel uit van de routineactiviteiten op de hogescholen. Directies geven CPD de aandacht die het verdient, niet alleen door het op te nemen in het reguliere lessenrooster, maar ook door aan extra fondsenwerving te doen.

Versterken van leerkrachten in de gemeenschapsscholen

Het programma richtte zich via het Community School Teacher Education Programme (COSTEP) op het versterken van pedagogische vaardigheden van niet-opgeleide leerkrachten. Dit project werd opgezet door het ministerie van Onderwijs in nauwe samenwerking met VVOB en ging van start in 2011. Gedurende twee jaar werd hard gewerkt aan het creëren van een officieel kader voor de bijscholing van deze doelgroep. In 2013 werd de finale versie goedgekeurd en ondersteunde VVOB de implementatie van dit programma in alle gemeenschapsscholen in de meest noordelijke provincie in Zambia. Door dit programma verwacht men dat 8000 kwetsbare jongens en meisjes betere onderwijskansen zullen krijgen.

Programma's voor afstandsonderwijs

Tegen eind 2013 boden bijna alle lerarenopleidingen een programma voor afstandsonderwijs aan. Deze hebben elk ook een commissie voor afstandsonderwijs opgezet die over de kwaliteit van haar programma waakt. Daarnaast heeft het ministerie van Onderwijs een ondersteunende rol op zich genomen bij het organiseren van afstandsonderwijs in de lerarenopleiding.

De meerderheid van de studenten hier zijn vrouwen vermits afstandsonderwijs hen vlotter toegang biedt tot een hoger onderwijsdiploma. Het ministerie van Onderwijs heeft dit jaar een workshop georganiseerd om vrouwelijke leerkrachten te sensibiliseren rond de mogelijkheden van afstandsonderwijs om hun vaardigheden en hun carrièremogelijkheden op te krikken.

Ik wil niet dat de overheid mijn school subsidieert. Ze zullen het omvormen tot een 'officiële' school waar kinderen inschrijvingsgeld moeten betalen. Minder gegoede ouders zullen afhaken en hun kinderen kunnen nergens meer terecht.

Mevr. Monica Chama (met haar zoon),
eigenaar van Ntimpi Gemeenschapsschool in Kitwe

Zambia: versterken van het onderwijs in gemeenschapsscholen

Het ECSITE-project wil het niveau van het onderwijs in de gemeenschapsscholen van twee provincies in Zambia verhogen door de kwaliteit van de leerkrachten te verbeteren en de toegang tot leermateriaal in de provincies Central en Copperbelt te bevorderen.

De Europese Unie financiert het ECSITE-project voor een periode van drie jaar. Het project ging van start op 1 januari 2013 in samenwerking met 'Zambia Open Community Schools' en het ministerie van Onderwijs.

Het programma in een notendop

ECSITE werkt via het Community School Teacher Education Programme (COSTEP) aan de kwaliteit van de bijscholing van leerkrachten in gemeenschapsscholen. COSTEP is het kader van het ministerie van Onderwijs voor de ontwikkeling van leerkrachten in deze scholen. Het project versterkt 500 leerkrachten en schooldirecteurs in 250 gemeenschapsscholen. Het voorziet ook onderwijs- en leermiddelen voor 58 navormingscentra voor leerkrachten. Hierdoor bereikt het 750 extra leerkrachten van gemeenschapsscholen. Ook ouders en bestuurders die betrokken zijn bij scholen, behoren tot de directe doelgroep. Zo krijgt een 1000-tal ouders training in schoolbestuur en administratieve vaardigheden. Deze inspanningen zullen de leermogelijkheden verbeteren van meer dan 80.000 kwetsbare jongens en meisjes in de twee provincies.

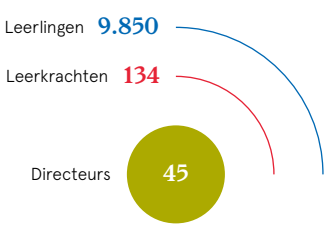

Bereik via ECSITE
(in twee provincies)

Vooruitblik

Samen met de verdere opvolging van de gemeenschapsscholen zal het programma verdergaan met de opleiding van geselecteerde leerkrachten, het organiseren van training voor de oudervereniging en het ontwikkelen van sensibiliseringscampagnes via radiospots. De navormingscentra in 48 zones zullen sets leermateriaal ontvangen, waarmee 750 gemeenschapsscholen worden bereikt.

Ik heb nog nooit de directeur van deze school gezien, en eerlijk gezegd ken ik niet eens zijn of haar naam. We werken hier met twee leerkrachten en er zijn 200 leerlingen.

Leerkracht in gemeenschapsschool Kiawanga

We huren een gebouw van de Mijnwerkers Unie. Alle leerjaren zitten samen in één grote hal. Er zijn 300 kinderen in totaal. Het constante lawaai maakt het niet eenvoudig om les te geven. We hebben een stuk land gekregen van de gemeente. Ik kijk ernaar uit om onze eigen school te bouwen.

Mevr. Siyemba, directeur van Jireh Community School in Kitwe

VVOB heeft ons geholpen om workshops te houden voor de professionele ontwikkeling van lectoren en schoolmentoren rond de begeleiding en beoordeling van studenten tijdens hun stage.

Dr. Washington T. Mbizvo, permanent secretaris voor Hoger en Tertiair Onderwijs, Wetenschap en Technologische Ontwikkeling

De workshops voor mentoren hebben geholpen om de verwachtingen van de hogeschool ten opzichte van mentoren te verduidelijken. Dit maakte de begeleiding voor studenten omvattender. De workshop heeft veel betrokkenen geholpen om hun rol in kleuteronderwijs beter te bevatten.

Mevr. E. Phiri, mentor Kleuteronderwijs,
Air Force Thornhill lagere school, Mkoba

We beseften keer op keer dat de mentoren, de hogeschool en de afdeling van de lerarenopleiding die belast is met de kwaliteitscontrole, verschillende verwachtingen hadden van een student. We hielden seminaries (...) om een goede relatie tussen deze belanghebbenden te creëren en de kwaliteit van de stages te verbeteren.

Dhr. E. N. Mutubuki, Directeur,
Seke Teachers College

Zimbabwe: naar kwaliteitsonderwijs en vermindering van de kwetsbaarheid

De tweede fase van het *Quality Education and Vulnerability Programme* in Zimbabwe werd geïmplementeerd van 2011 tot 2013. VVOB ondersteunde 14 lerarenopleidingsinstituten in het aanpakken van kwetsbaarheid van kinderen en studenten ten gevolge van problemen zoals hiv/aids, armoede, leerstoornissen, milieu en geweld.

Een brede aanpak van gelijke kansen in de lerarenopleiding

De vijf resultaatsgebieden van het programma zijn gericht op het institutionaliseren van de kwaliteit van het leren voor alle studenten in de lerarenopleidingen. De rol van VVOB bestaat uit het ondersteunen van de partners in hun capaciteitsopbouw om deze resultaten te bereiken met de nadruk op duurzaamheid. Aan het einde van het programma hebben de leiders van de instituten een kader voor studentvriendelijke lerarenopleidingsinstituten ontwikkeld en geïmplementeerd. Ze zorgen hiermee voor een stimulerende leeromgeving voor alle studenten.

Het welzijn van de studenten tijdens hun stage

In Zimbabwe besteden studentleerkrachten eerst twee trimesters op de hogeschool en vervolgens vijf trimesters op stage in een school. Daarna komen ze terug naar de hogeschool voor de laatste twee trimesters voor hun eindexamen. Met de steun van VVOB verbeterden de instituten de begeleiding van studenten tijdens hun stage door de vorming van mentoren. De houding van de mentoren tegenover de studenten en de begeleiding van studenten tijdens hun stage waren de belangrijkste aandachtspunten van de vorming.

Stappen naar een duurzame opleiding van mentoren

Niet alleen de vaardigheden van de docenten werden versterkt, maar de capaciteiten van het management van de hogescholen om onderwijskundig leiderschap te bieden werden ook verbeterd. De vorming van mentoren door een afdeling voor stages werd geïnstitutionaliseerd in bijna alle hogescholen. In eerste instantie steunde VVOB de vormingen financieel. Nadien namen de hogescholen dit over en mobiliseerden ze zelf de benodigde middelen voor de financiering van de opleiding van mentoren.

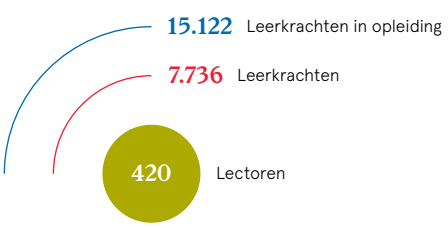

Capaciteitsontwikkeling rond mentorship

Vooruitblik

In 2014 start een programma van drie jaar rond de professionele ontwikkeling van leerkrachten voor inclusief kleuteronderwijs. VVOB zal de opbouw van leiderschapscapaciteiten van leiders en managers in de ministeries, de hogescholen en de provincies versterken. Ook zullen de docenten van de instituten voor lerarenopleiding en het onderwijspersoneel van districten hun vaardigheden, kennis en attitudes op het gebied van inclusief kleuteronderwijs ontwikkelen.

Zuid-Afrika: bouwen aan een vaardige samenleving

In 2013 liep het ondersteuningsprogramma voor lesgevers in het technisch en beroepsonderwijs in Zuid-Afrika ten einde. Het doel van dit type scholen is om goed opgeleide jonge arbeidskrachten te leveren aan de snel veranderende arbeidsmarkt. Maar lesgevers hebben nood aan permanente bijscholing om dit doel te bereiken.

De trekkers van permanente vorming

Effectieve bijscholing maakt deel uit van strategisch plannen, uitvoeren en evalueren. Verantwoordelijken voor permanente vorming, human resources en onderwijskwaliteit spelen hierin een sleutelrol. VVOB bracht deze mensen samen in een forum, waar ze leerden over monitoring en evaluatie, projectmanagement en ICT, terwijl ze ook het uiteindelijke doel voor ogen hielden, namelijk kwaliteitsvol onderwijs. De 'Education, Training and Development Practices - Sector Education and Training Authority' zal ook in de toekomst dit forum blijven steunen.

Samenwerkend leren

VVOB hielp de 'South African College Principals Organisation' bij het oprichten van vakspecifieke werkgroepen in alle provincies. Lesgevers komen er bij elkaar om samen te leren en zich te verbeteren. Dit gebeurde eerst in Free State, de focusprovincie van VVOB, waarna ook de colleges van de provincies Western Cape en KwaZulu-Natal participeerden.

Competente lesgevers

Het 'Department of Higher Education and Training' publiceerde haar beleidstekst rond kwalificaties voor lesgevers in de technische en beroepssector. De 'University of the Free State' ontwikkelde met de steun van VVOB en na interacties met alle belanghebbenden het Diploma voor Technisch en Beroepsonderwijs. De samenwerking met de sector leidde ook tot het ontwikkelen van op maat gemaakte, korte opleidingen. Andere resultaten van het programma waren een handleiding voor Kwaliteitsvol Technisch en Beroepsonderwijs en een handleiding voor de verantwoordelijken voor permanente vorming. Deze instrumenten werden bekendgemaakt en verspreid in heel Zuid-Afrika. De kwalificaties, opleidingsinitiatieven en handleidingen zullen de komende jaren helpen bij het vormen van competente lesgevers.

Oriënteringsprogramma's voor beroepsopleiding (provincie Free State)

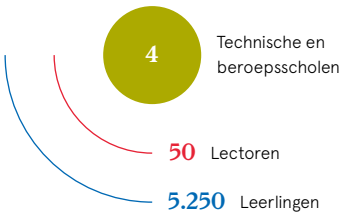

Vooruitblik

In 2014 startte VVOB een nieuw programma in Zuid-Afrika. Dit richt zich op het verbeteren van de leerresultaten voor wiskunde van kinderen in de basisschool. We zullen samenwerken met het departement Onderwijs, zowel nationaal, provinciaal als op districtsniveau (Free State) en met de *South African Council for Educators*. Samen zullen we werken aan het verbeteren van permanente vorming voor wiskundeleerkrachten.

VVOB en haar partners organiseerden een nationaal congres 'Competent lecturers for a skilled society - the college in the centre'. Het was een prachtige afsluiter van het programma. Informatie over onderzoek, recente initiatieven en wetgeving werden er gedeeld met de sector. Ook de 'South African Council for Educators' kwam vertellen over hun rol in permanente vorming.

Theo Toolo, CPTD-Coördinator,
South African Council for Educators

VVOB's passie en doelgerichtheid inspireerde haar partners tot verandering. De juiste mensen bij elkaar brengen bracht de sector in beweging. De 'University of the Free State' heeft nu een kwaliteitsvol opleidingsaanbod voor de noden van de sector van technisch en beroepsonderwijs.

Barry Huysamer, Programmadirecteur, School of Open Learning, University of the Free State, Bloemfontein

Ik nam deel aan de opleiding ICT in de klas, waar ik echt uitgedaagd werd. Ik leerde nieuwe toepassingen die enorm leuk zijn om in de klas te gebruiken. Ze doen me ook beter begrijpen hoe studenten die het moeilijk hebben, zich voelen. Ik volg hen nu beter op en vraag ook klasgenoten om hen te helpen.

Pheladi Mmatau Zwane, lector levensoriëntatie, Motheo FET College, Bloemfontein

Financiële gezondheid

De financiële gezondheid van VVOB meten we via twee indicatoren. De eerste is de stabiliteit van het eigen vermogen, dat nodig blijft voor de prefinanciering van programma's in ontwikkelingslanden en in Vlaanderen. De tweede is de diversiteit van de subsidiebronnen.

Evolutie eigen vermogen

Het eigen vermogen is met 6% gestegen van 2.508.000 euro in 2007 naar 2.660.274 euro in 2013. Deze evolutie compenseert niet voor de stijging van de levensduurte over die periode. Wel belangrijk is dat na het uitzonderlijke verlies en besnoeiingen in budgetten in 2011 de stijging van het eigen vermogen die in 2012 is ingezet, bevestigd werd in 2013.

In 2013 werden twee nieuwe projecten opgestart die zijn gefinancierd door respectievelijk de Europese Unie in Zambia en het Britse agentschap voor ontwikkelingssamenwerking DfID in Rwanda. In Zambia is 317.163 euro besteed ter versterking van de lerarenopleiding binnen de 'community schools'. In Rwanda heeft het project rond schoolleiderschap 180.196 euro besteed. Op beide programma's samen ontving de vzw afgerond 40.000 euro aan overheadkosten.

Nieuwe acquisities waren niet mogelijk. Wel was er actieve verkenning van opportuniteiten bij een tiental nieuwe partners.

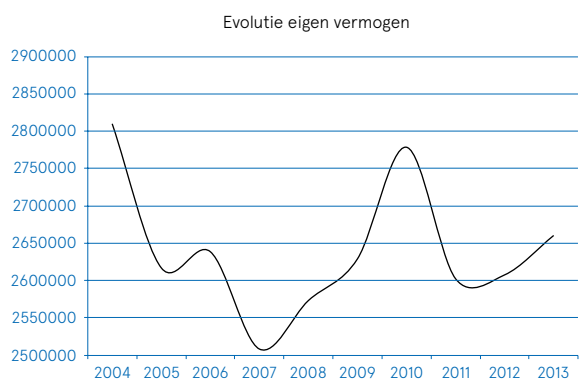

Programmawerking: subsidie DGD

2013 is het laatste jaar van het meerjarenprogramma 2011-2013. Van het totaal budget ten belopen van 28.500.000 euro werd in 2013 27.882.057 euro of 97,8% besteed. Het budget operationele kosten – voornamelijk besteed in het Zuiden – bedroeg 23.728.892 euro waarvan 23.231.813 euro of 97,9% is uitgegeven. Beheerskosten zijn kosten die verbonden zijn met het beheer van het programma. Deze kosten bedroegen 3.084.427,85 euro of 97,3% van het budget. Structuurkosten betreffen institutionele en administratieve kosten die betrekking hebben op het realiseren van de sociale doelstellingen van de organisatie. Deze kosten werden in rekening gebracht voor 1.565.816 euro of 97,8 % van het plafond.

In 2013 is 9.108.493 euro besteed aan operationele kosten, 1.076.630 euro aan beheerskosten en op basis van de som van beide kan de vzw 606.014 euro aan structuurkosten aanrekenen. VVOB werd in maart 2013 op de hoogte gebracht van de definitieve afsluiting van de controle van het meerjarenprogramma 2008-2010. In november 2013 heeft DGD de controle opgestart voor het boekjaar 2011. De voorlopige afronding van deze controle was voorwaardelijk ten aanzien van de formele goedkeuring van het meerjarenprogramma 2014-2016.

Scholenbanden en werkingstoelage Vlaamse overheid

De subsidies voor VVOB vanuit de Vlaamse overheid staan nominaal ingeschreven in de begroting van de Vlaamse overheid voor een totaal van 430.000 euro. Daarvan is 130.000 euro bestemd voor het programma rond draagvlakversterking in Vlaanderen bij scholen. Dat gebeurt via het stimuleren van het aangaan van een band met een school in een ontwikkelingsland. In 2013 werd van dat bedrag effectief 126.952 euro uitgegeven.

De werkingstoelage van 300.000 wordt aangewend als bijdrage in de structuurkosten van de vzw.

Resultaat

De winst van het boekjaar 2013 komt uit op 55.691 euro. Deze winst ontstaat na aanleg en aanvulling van noodzakelijke provisies voor risico's bij de uitvoering van ontwikkelingsprogramma's voor een bedrag van 140.000.

Balans

Het balanstotaal wordt teruggebracht van 43.976.990 in 2012 euro naar 32.512.589 euro in 2013 doordat de vzw in maart 2013 het meerjarenprogramma 2008-2010 formeel en definitief heeft kunnen afsluiten. Daardoor zijn de vorderingen ten aanzien van DGD aan de passiefzijde substantieel verminderd. De balans van 2013 is in lijn gebracht met vorderingen betreffende het meerjarenprogramma 2011-2013.

Audit

De Algemene Vergadering van 22 juni 2011 heeft Mazars benoemd als bedrijfscommissaris voor verificatie van de boekjaren 2011-2013 van de vzw. De bedrijfscommissaris heeft voor het boekjaar 2013 een verklaring zonder voorbehoud afgeleverd.

Door Ernst en Young zijn er in de loop van 2013 punctuele audits, specifiek gericht op het beheer van subsidies in 2012, uitgevoerd in Zambia, Rwanda, DR Congo, Suriname en Ecuador. Het rapport van deze audits is ter beschikking gesteld van de bedrijfscommissaris en de aanbevelingen worden systematisch opgevolgd. Ernst & Young heeft voor het subsidiejaar 2013 audits uitgevoerd in Rwanda, Zambia, Zimbabwe, DR Congo, Vietnam en Cambodia.

Balans

ALLES IN EURO	2013	2012	2011
Activa			
A. Vaste activa	48.302	26.322	41.945
B. Vorderingen op ten hoogste één jaar	28.492.001	38.804.344	29.809.301
C. Liquide middelen en geldbeleggingen	3.911.055	5.096.375	4.716.485
D. Overlopende rekeningen	61.231	49.950	71.528
Totaal activa	**32.512.589**	**43.976.991**	**34.639.259**
Passiva			
A. Fondsen v.d. vereniging en overgedragen winst/verlies	2.660.274	2.607.451	2.602.300
B. Voorzieningen	165.000	94.940	150.000
C. Schulden op ten hoogste 1 jaar	29.687.315	41.274.600	31.886.959
Totaal passiva	**32.512.589**	**43.976.991**	**34.639.259**

Resultatenrekening

ALLES IN EURO	2013	2012	2011
Kosten			
A. Structuurkosten	908.434	882.257	941.810
a. Diensten en diverse goederen	320.314	349.712	313.614
b. Personeelskosten	383.568	420.108	587.124
c. Afschrijvingen	12.909	17.610	15.275
d. Andere kosten	191.643	94.827	25.797
B. Beheerskosten	1.076.630	1.064.292	943.489
a. Personeelskosten	867.046	874.923	805.736
b. Audit, monitoring en evaluatie, leerprocessen	112.056	71.150	77.703
c. Andere	97.528	118.219	60.050
C. Operationele kosten (programmakosten)	9.634.904	7.464.246	7.360.563
a. DGD-programma	9.108.493	7.210.801	6.910.526
b. VAIS-programma (Scholenbanden)	126.953	118.476	115.815
c. Andere programma's	399.459	134.969	334.223
Totaal kosten	**11.619.969**	**9.410.796**	**9.245.863**
Opbrengsten			
A. Subsidies	11.640.226	9.316.038	9.054.102
B. Financiële opbrengsten	9.941	11.819	14.839
C. Overige opbrengsten	22.625	88.089	675
Totaal opbrengsten	**11.672.792**	**9.415.946**	**9.069.616**
Resultaat van het boekjaar	55.692	5.151	-58.331
Resultaat voor resultaatsaanwending	52.823	5.151	-176.246
Resultaatsaanwending	**-2.869**	**0**	**-117.916**
Berekening overdracht boekjaar			
Surplus (tekort)	55.692	5.151	-58.331
Overdracht vorig boekjaar	-102.210	-107.361	-49.030
Onttreking aan eigen vermogen	102.210	0	0
Overdracht huidig boekjaar	**55.692**	**-102.210**	**-107.361**

MAZARS

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE LEDENVERGADERING VAN DE VLAAMSE VERENIGING VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN TECHNISCHE BIJSTAND V.Z.W. OVER DE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 2013

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van het mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over het getrouw beeld van de jaarrekening evenals de vereiste bijkomende vermeldingen.

Verklaring over de jaarrekening zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2013, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van € 32.512.589,06 en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst van het boekjaar van € 52.823,46.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de wettelijke bepalingen en volgens de in België geldende controlenormen, zoals uitgevaardigd door het Instituut der Bedrijfsrevisoren. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de vereniging, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het bestuursorgaan van de vereniging de voor onze controles vereiste opheldering en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van steekproeven de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de vereniging, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2013 een getrouw beeld van het vermogen, de financiële toestand en de resultaten van de vereniging, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

MAZARS

Bijkomende vermeldingen

Het naleven door de vereniging van de Wet van 21 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, alsmede van de statuten, vallen onder de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan.

Het is onze verantwoordelijkheid om in ons verslag de volgende bijkomende vermeldingen op te nemen die niet van aard zijn om de draagwijdte van onze verklaring over de jaarrekening te wijzigen:

- onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd overeenkomstig de in België van toepassing zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften.
- voor het overige dienen wij u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of de Wet van 21 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen zijn gedaan of genomen.

Antwerpen, 19 juni 2014

MAZARS Bedrijfsrevisoren – Réviseurs d'entreprises CVBA
Commissaris
vertegenwoordigd door

Anton Nuttens
Vennoot

ONTWERP

Bestuursorganen van VVOB vzw in 2013

Hieronder vind je een overzicht van de leden van de Algemene Vergadering van VVOB vzw. De mensen die ook lid zijn van de Raad van Bestuur, staan bovenaan de lijst.

- **Voorzitter:** Dhr. Stefaan Van Mulders, Administrateur-generaal Agentschap Jongerenwelzijn
- Mevr. Ann Brusseel, Vlaams Volksvertegenwoordiger
- Mevr. Michèle Deworme, Diensten van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking, Indirecte Samenwerking
- Prof. Koen De Feyter, Voorzitter VLIR-UOS, Universiteit Antwerpen
- Mevr. Lynn De Groot, Departement Financiën en Begroting
- Dhr. Jos Geysels, Voorzitter 11.11.11
- Dhr. Marc Hendrickx, Vlaams Volksvertegenwoordiger
- Mevr. Judith Kerkhof, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking
- Mevr. Ruth Lamotte, Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming, Horizontaal Beleid
- Dhr. Luc Lathouwers, Secretaris-generaal Departement Bestuurszaken
- Dhr. Toon Martens, Algemeen Directeur Katholieke Hogeschool Leuven
- Dhr. Peter Moors, Directeur-generaal, FOD, Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, DGD
- Dhr. Marc Olivier, Erevoorzitter Vlaams Parlement, stichtend lid
- Mevr. Sabine Poleyn, Vlaams Volksvertegenwoordiger
- Dr. Björn Possé, Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
- Dhr. Jan Roegiers, Vlaams Volksvertegenwoordiger
- Mevr. Inge Roggeman, Afgevaardigde V.I.W.
- Dhr. Jef Tavernier, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking
- Mevr. Heidi Vander Poorten, Directeur Gelijke Kansen in Vlaanderen, DAR
- Dhr. Luc Van de Velde, Algemeen Directeur Erasmushogeschool Brussel
- Dhr. Yvan Verbauwhede, Coördinerend inspecteur Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming, Onderwijsinspectie
- Mevr. Kristien Verbrugghen, Directeur VLIR-UOS
- Dhr. Koen Verlaeckt, Secretaris-generaal Internationaal Vlaanderen
- Dhr. Christian Verougstraete, Vlaams Volksvertegenwoordiger
- Mevr. Mieke Vogels, Vlaams Volksvertegenwoordiger
- Mevr. Ulla Werbrouck, Vlaams Volksvertegenwoordiger

- Mevr. Soetkin Bauwens, OVSG
- Dhr. Patrick Blondé, Afgevaardigde VLHORA
- Mevr. Lisbet Colson, Coördinator VSKO
- Mevr. Simone Goetschalckx, Afgevaardigde VLHORA
- Prof. Paul Janssen, lid VLIR-UOS, Universiteit Hasselt
- Prof. Marc Nyssen, lid VLIR-UOS, VUB
- Dhr. Rudi Schollaert, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking
- Dhr. Roger Standaert, Expert onderwijs en ontwikkelingssamenwerking
- Dhr. Walter Thiebaut, Voorzitter Stichting V.I.W.
- Dhr. Jan Van Doren, Voorzitter Stichting V.I.W.
- Mevr. Raymonda Verdyck, Afgevaardigd bestuurder GO!
- Dhr. Johan Verstreken, Vlaams Volksvertegenwoordiger

vvob
education for development

VVOB, de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand, is een vzw die ontwikkelingsprogramma's implementeert in de onderwijssector. Onze kerntaak is technische bijstand verlenen in programma's in het Zuiden. Daarmee levert VVOB een belangrijke bijdrage aan de lokale capaciteitsopbouw, een middel om duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding te stimuleren.

VVOB vzw | Handelsstraat 31 | B-1000 Brussel
T +32 (0)2 209 07 99 | F +32 (0)2 209 07 98 | E info@vvob.be

www.vvob.be
www.facebook.com/vvobvzw @VVOBvzw

De digitale versie van dit jaarverslag en de Engelse vertaling vind je op www.vvob.be.

Dit jaarverslag kwam tot stand dankzij de inzet van alle VVOB-medewerkers en –partners.

Colofon

Teksten: Anna Murru, Bart Dewaele, Carl Beel, Charlotte Chishava, Elke IJzerman, Eva Maes, Evelien Masschelein, Hanne Huysmans, Hans Lambrecht, Hans Zult, Jan Geusens, Lieve Leroy, Lut Laenen, María Gracia Fonseca, Marie-Pierre Ngoma, Michael Gumunyu, Mono Keo, Nico Vromant, Phuong Anh Nguyen, Pieter-Jan De Marez, Rosanda Courtar, Stefaan Van Mulders, Sven Rooms, Tille van Horenbeeck, Tinashe Chigama, Veerle Cnudde, Wilfried Theunis, Yves Tankwey Sapa

Foto's: Alexis Mukizwa Mahe, Cathy van Even, Charlotte Chishava, Charlotte Mbuyi, David Brazier, Dieter Telemans, Dorcus Mbithe, Eddie Gapara, Emmanuel Nuwamanya, Erik Merens, Eva Maes, Hans Manshoven, Hans Zult, Hester Jonkhout, Jan Fransen, Jean-Damascène, Joseph Munga, Leonie Meijerink, Letshego Litelu, Lieve Leroy, Lut Laenen, María Gracia Fonseca, Natalie Vanden Eynde, Nguyen Thi Thuy, Peter Van Gils, Rosanda Courtar, Sven Tjon A Meeuw, Theo Toolo, Veerle Cnudde, Virak Uon, Wouter Kersbergen, Xavier Rosy, Yves Tankwey Sapa, Zacharia Mbasu

Verantwoordelijke uitgever: Bart Dewaele, VVOB vzw

Coördinatie: Elke IJzerman

Lay-out: Nick Lambrecht, Verzetsels

Papier omslag: Malmero Mangue
Papier binnenwerk: heaven 42, papier geproduceerd op basis van hout uit ecologisch, sociaal en economisch duurzaam beheerde bossen.

BRUXELLES ENVIRONNEMENT
ENTREPRISE ECO DYNAMIQUE
ONDERNEMING DYNAMISCHE
LEEFMILIEU BRUSSEL
label n. 2012/248/2

Met de steun van
DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING .be

Vlaanderen
verbeelding werkt

The Ripple Effect of Educational Change

Annual Report 2013

vob
education for development